

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Remissvar avseende delbetänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)
(Dnr S2025/00922)

Statens institutionsstyrelse (SiS) avgränsar yttrandet till de frågor i betänkandet som berör myndighetens verksamhetsområde och avstår i övrigt från att yttra sig.

Avsnitt 7.1.1

Det är positivt att regionernas ansvar för beredskap vid omfattande smittspridning tydliggörs i smittskyddslagen (2004:168). SiS har erfarenhet av att vissa regioner förbisetat myndighetens verksamhet vid planering och utförande av beredskapsarbete, vilket kan få konsekvenser både för placerade barn, unga och klienter samt för medarbetare vid myndigheten. Hur regionernas ansvar avseende statliga myndigheter som är vårdgivare ser ut i en beredskapssituation skulle därför kunna förtydligas i det fortsatta arbetet.

Avsnitt 7.8.

Utredningen har i *avsnitt 7.8.1* avgränsat den del av uppdraget som avser att se över hur bestämmelserna i smittskyddslagen förhåller sig till bestämmelser i annan tvångsvårdslagstiftning till lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV. Utredningen har således inte analyserat hur den tvångsvårdslagstiftning som tillämpas vid SiS¹ förhåller sig till smittskyddslagen. Samtidigt har utredningen i *avsnitt 7.8.4* uttalat att smittskyddslagen gäller i hela samhället, att det ansvar som åvilar läkare och övrig hälso- och sjukvårdspersonal enligt smittskyddslagen även gäller i förhållande till personer som tvångsvårdas samt att den anser att det inte krävs något förtydligande i lagstiftningen om detta. De nyss nämnda uttalandena om smittskyddslagens tillämpningsområde indikerar att utredningen bedömer att

¹ Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

smittskyddslagen gäller även vid tvångsvård som bedrivs av SiS. Utredningens egen avgränsning av uppdraget, när det gäller hur smittskyddslagen förhåller sig till annan tvångsvårdslagstiftning, medför dock en otydlighet kring om uttalandena kan uppfattas på det sättet. Tillämpningsområdet bör lämpligen utredas och åskådliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I sammanhanget vill SiS också belysa en situation som uppstod för myndigheten under covid-19 pandemin. En stor del av de befarat eller bekräftat smittade individer som var placerade vid myndigheten under tiden för pandemin bedömdes inte ha behov av tillgång till hälso- och sjukvårdspersonal dygnet runt, men behov fanns av att vidta särskilda åtgärder i verksamheten för att förhindra smittspridning bland övriga placerade och anställda. SiS försökte då få till stånd dialoger med regioner och smittskyddsläkare men dessa dialoger ledde inte i något fall till att något beslut om isolering fattades. Utifrån detta tillämpade SiS under en period, för att kunna hantera nyss beskrivna uppkomna situationer, bestämmelserna om vård i enskildhet vid befarad eller bekräftad smitta av covid-19.² Justitieombudsmannen uttalade därefter att det är mycket tveksamt om det är möjligt att besluta en sådan tvångsåtgärd för att hindra smittspridning av allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom.³

Frågan om hur erforderligt smittskydd vid en pandemi eller annan omfattande smittspridning ska säkerställas, inom ramen för den tvångsvård som bedrivs vid SiS, behöver närmare analyseras. Det förtjänar i sammanhanget även att nämnas att om en smittskyddsläkare under pandemin hade fattat beslut om isolering avseende en placerad vid myndigheten skulle beslutet, enligt 5 kap. 4 § smittskyddslagen, inte ha kunnat verkställas i SiS lokaler. Det kan ifrågasättas om det är motiverat eller proportionerligt att i ett sådant läge flytta en redan tvångsplacerad individ till en annan vårdinrättning för isolering när behov av tillgång till hälso- och sjukvårdspersonal dygnet runt saknas, och den avskildhet som är nödvändig för att förhindra smittspridning kan uppnås inom ramen för vården vid SiS. Också denna fråga skulle kunna belysas i det fortsatta utredningsarbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I den slutliga handläggningen har överdirektören Caroline Oredsson, ställföreträdande ekonomi- och planeringsdirektören Annika Andersson Ribbing, forsknings- och utvecklingsdirektören Jenny Kärrholm och ställföreträdande rättschefen Erla Thorisdottir (tillika föredragande) deltagit.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

² SiS lämnade dessförinnan, under våren 2020, in en hemställan om författningsändringar till Socialdepartementet.

³ JO dnr O 13-2020.